

Schriftlicht

Kerk-zijn na Pinksteren: leven uit de Geest van samenbinding

P.K. Meijer

En de menigte van hen, die tot het geloof gekomen waren, was één van hart en ziel, en ook niet één zei, dat iets van hetgeen hij bezat zijn persoonlijk eigendom was, doch zij hadden alles gemeenschappelijk. En met grote kracht gaven de apostelen hun getuigenis van de opstanding des Heren Jezus, en er was grote genade over hen allen. Want er was ook niet één behoeftig onder hen; want allen, die eigenaars waren van stukken grond of van huizen, verkochten die en brachten de opbrengst van de verkoop en legden die aan de voeten der apostelen; en aan een ieder werd uitgedeeld naar behoefte.

En Jozef, die van de apostelen de bijnaam Barnabas gekregen had - wat betekent: zoon der vertroosting -, een Leviet, uit Cyprus afkomstig, die eigenaar was van een akker, verkocht die en bracht het geld en legde het aan de voeten der apostelen.

Handelingen 4:32-37

Schriftstudie in vogelvlucht

Vooraf wat opmerkingen over het geheel en enkele verbindingslijnen. Lijnen die je van boven af beter kunt zien: een vogelvlucht dus.

Het gaat in Handelingen 4, in het slotdeel, over de kerk van Jeruzalem, kerk-na-Pinksteren.

Al eerder schreef Lucas een schets van het Jeruzalemse gemeentelven: zie Handelingen 2:42-47.

Straks, in 5:12-16, schrijft Lucas nog een keer zo'n schets.

Het woord 'schets' geeft aan dat Lucas in deze korte gedeelten niet een min of meer complete samenvatting geeft van het kerkelijk leven in Jeruzalem. We krijgen geen totaalbeeld van de gemeente. Wat we in deze 'schetsen' lezen, zijn eerder beschrijvingen vanuit concrete voorvallen daaraan verbonden.

Zo'n verbinding zit duidelijk in vers 31; een scharniervers is het. Het koppelt het slot van hoofdstuk 4 aan de voorafgaande verzen. Centraal thema is: de gemeente van Jeruzalem als werkplaats van Gods Geest.

In vogelvlucht bijbellezen betekent: om je heen kijken. Wie het slot van Handelingen 4, vanaf vers 32, wil begrijpen, moet niet alleen naar vers 31 kijken, maar nog verder terugkijken.

Hoofdstuk 4 begint met de eerste grote vijandige aanval op Christus' eerste gemeente. Het is een aanval juist op de prediking van de Opgestane. Petrus en Johannes, gearresteerd door de Joodse leiding, worden onder druk gezet om op te houden met het prediken van Jezus Christus als de Opgestane. Maar ze bezwijken niet onder de druk, zie 4:19,20. Ze wijken niet.

De gemeente wijkt ook niet. De Herder, de Knecht Jezus (verzen 27 en 30) is Heer (in verschillende verzen die titel! Zie 24, 26, 29, 33). Hij sleept zijn kudde erdoor. Het gemeentelven gaat bloeien. Dat zien we in de verzen 32-37.

Ik neem die verzen als een geheel, als prediking van verdubbelde gemeenschappelijkheid en samenbinding in situaties van vijandschap.

Je kunt er christelijk over twisten of je de verzen 32-35 en 36-37 niet moet splitsen. Een recent verschenen bijbelcommentaar doet dat. In die optiek zijn de slotverzen een concreet voorbeeld van de christenhouding na het algemene patroon van gedeeld bezit, beschreven in vers 34. Bovendien leiden de verzen 36 en 37 het volgende deel, over Ananias en Saffira in.

Het verband met hoofdstuk 5 is zeker duidelijk. Juist vanuit het contrast tussen Jozefs positieve actie (4:36-37) en de negatieve actie van het echtpaar (5:1-11). Na de zegen van de Geest het oordeel, van diezelfde Geest.

Ik neem de verzen 32-37 als geheel, juist vanuit vers 34, met z'n patroon van verkopen, de opbrengst brengen en neerleggen aan de voeten van de apostelen.

Vervuld met de Heilige Geest...

In het scharniervers 31 lezen we dat de Jeruzalemse kerkleden *allen* vervuld worden met de Heilige Geest. Een duidelijker blijk van samenbinding en eenheid in de Geest van Christus is moeilijk te vinden.

Samenbinden is een *werkwoord*. Dat zie je mooi in het slot van Handelingen 4. De gemeente van Jeruzalem heeft zojuist die al genoemde eerste vijandige aanval doorstaan. Wat vers 31 dan laat zien, is dit: *de Geest van Christus werkt* in zijn gemeente, zodat de gelovigen met Hem *vervuld* worden.

Dat vervuld worden met de Geest geeft Lucas aan in twee verschijnselen:

1. de gelovigen en de leiders spreken en preken Gods Woord met vrijmoedigheid, vers 31 slot. Ook vers 33 noemt het: juist over de opstanding houden de apostelen hun mond niet! Kerk-zijn na Pinksteren is zeker geen knus onderonsje;
2. ze zijn met z'n duizenden één van hart en ziel. Dat zien we na het scharniervers 31! Juist de vervolgerzen 32-37 laten de samenbinding zien die de Geest in Jeruzalems kerk produceert.

Ik gebruik expres dit woord 'produceert', want hier *gebeurt* iets. Lucas beschrijft het resultaat van het werk van de Heilige Geest in Handelingen 4. *Zus en zo is* die gemeente van Jeruzalem. *Zo* geworden: waar de Geest van Christus werkt, daar gebeurt gewoon die samenbinding.

Hoewel... gewoon, is dat wel het goede woord? Het is toch heel *ongewoon*, samenbinding van duizenden mensen?

Ongewoon

Waar de Heilige Geest werkt, gebeuren ongewone dingen. Hij kan namelijk water en vuur verbinden. Water (Joh. 3:5 en 7:37-39) en vuur (Mat. 3:11; Hand. 2:3) zijn in de Schrift samen beeld van het werk van Gods Geest!

Zo'n typisch samengaan kan de Geest tot stand brengen. Ook onder mensen. Handelingen 4 laat het zien. De Geest bindt samen waar wij botsende karakters verwachtten, en eendracht niet mogelijk lijkt. Dat die duizenden mensen ('menigte', vs. 32) in Jeruzalem 'één van hart en ziel zijn', is een wonder. Veel nieuwe gelovigen zijn erbij. Dat is wennen aan elkaar. Maar het went in Jeruzalem, er is een diepe eenheid van hart en ziel. Joden en Jodengenoten (slaan de woorden 'hart en ziel' wellicht op die beide groepen, als een Joods begrip en een Grieks begrip?) bij elkaar in één gemeente.

Mensen vanuit allerlei heel verschillende culturen, eendrachtig samenlevend, zoals Lucas registreert. Ongewoon! Want een dorpsgemeenschap van allemaal Nederlanders (één in cultuur) kan soms al een kolossale hoeveelheid ruzie opleveren.

Lucas vermeldt een diepe eenheid, in denken en doen. Hoe kan dat? Antwoord: omdat ze tot *geloof* zijn gekomen (vs. 32) in dezelfde Heiland Jezus Christus.

Zij, Joden, hadden Hem gekruisigd. Nu kennen ze Hem als hun Redder - vs. 33, door zijn opstanding! -, als hun Heer. Ze hebben, met andere woorden, *Gods genade ontvangen*.

Hier is de *bron van de samenbinding* van al die verschillende mensen: Gods genade voor gevallen mensen, Romeinen, Joden, Arabieren, Egyptenaars, Perzen en Meden, Kretenzers en Noord-Afrikanen. Nee, ze zijn niet gelijk in alles, juist niet, maar ze zijn één in het geloof, ze weten dat ze allemaal moeten leven van genade.

Gelovigen zijn meer dan vrienden van elkaar. Hier is geen Griekse vriendenmoraal, er is veel meer dan dat. Goed doen aan vrienden is gemakkelijk, maar goed doen aan geloofsgenoten lang niet altijd. Dat goed doen is er als vrucht van de Geest, die diep doorwerkt.

Heel ongewoon: leven uit de Geest, in de hoogste graad van eensgezindheid. Samen delen. 'En ze hadden alles gemeenschappelijk...', vers 32 slot. Want je kijk op bezit is anders als je gelooft in Christus als Heer.

Ongewone samenbinding in het Oude Testament

Het kan geen kwaad een groter verband te zien, een verband met het Oude Testament. Licht vanuit het Oude Testament valt op Handelingen. Samenbinding, dat is er al in Israël. Ik neem als voorbeeld wat we lezen in *Deuteronomium 24:17-22*.

Anders dan Handelingen 4:32-37 geeft Deuteronomium 24 geen beschrijving van gemeenschapsleven. Want we lezen hier *geboden* voor Gods verbondsvolk. Het grote gebod van Gods recht: heb dat gebod lief. Doe daarom recht aan je zwakke naaste, de vreemdeling (de goede asielzoeker), de wees en de weduwe.

Waarom staat er het gebod om recht te doen aan de vreemdeling? Waarom het verbod kleren van een weduwe tot onderpand te nemen?

‘Omdat jij, Israëliet, zelf de underdog bent geweest in Egypte, slaaf, vertrapte. En jouw God heeft je daaruit bevrijd! GENADE! Daarom gebiedt Hij je dit te doen, barmhartig te zijn in oogsttijd, je hand uit te steken naar je arme broeder en zuster, eendracht, meeleven enz. Jij zelf moest leven van genade in Egypte, en moet daarvan leven in het Beloofde Land, want je welvaart en je voorspoed zijn genade.’

In de omringende heidense landen was ook wel naastenliefde. Er waren zelfs wel wetten ter bescherming van zwakken. Koningen moesten daarvoor zorgen. Maar in Deuteronomium 24 zie je dat *elke* Israëliet, de akkerbouwer, de wijngaardenier, de fruitteler, een taak krijgt. Het is een gebod voor de hele verbondsgemeente. Niet inhalig zijn als ondernemer en niet schraperig doen als agrariër. Maar eendracht in de aandacht voor de zwakke. Samen delen. Gedeeld bezit; zelfs de graanopbrengst, en de oogst van olijven en druiven. Heel bijzonder, deze wetten.

Ongewoon was zeker de aandacht voor de vreemdeling, de niet-Israëliet. Samen delen buiten de gemeente. Extern diaconaat, zouden wij vandaag zeggen. Die vreemdeling heeft een plek gekregen in het Beloofde Land. Hij hoort erbij.

Bron van samenbinding in Israël is, volgens Deuteronomium 24, Gods *genade* voor zijn volk.

Vergeleken met het leven bij de volken rondom is dat een heel ongewone zaak: barmhartig zijn niet vanuit een evenwicht van belangen, niet vanuit het principe van ‘voor wat hoort wat’, maar vanuit Gods genade.

Want genade is compleet het tegendeel van ‘voor wat hoort wat’. Gods reddingswerk in het Oude Testament en zijn reddingswerk in Christus hebben niets te maken met dat principe. God is een gevende God, de God van genade. Gelovigen uit Oude en Nieuwe Testament weten dat.

Gods doen bepaalt samenbinding als een om elkaar geven en een aan elkaar geven. Niet: geven om te krijgen. Maar: gewoon (ongewoon!) geven, en delen.

De praktijk van de samenbinding na Pinksteren

De Geest van Christus produceert in Jeruzalem wel heel ongewone dingen. Hij wil ook ongewone dingen, zou je kunnen zeggen. Ongewoon als je die naast de praktijk van elke (onze?) dag legt. Maar Lucas beschrijft de bijbelse praktijk niet als een onhaalbaar ideaal. Het gaat om een gebod van liefde. En is de Geest niet de producent van de liefde? Zie 1 Korintiërs 13:13.

Heel ongewoon: niemand in de gemeente van Jeruzalem zegt dat iets zijn persoonlijk eigendom is! Ze hadden alles gemeenschappelijk. Dat wil zeggen: het was een gebruikersgemeenschap. Had een broeder of zuster iets nodig, dus, was er nood, dan stond een ander wat af. Er was geen revolutionair communisme. Eigendom en bezit bleven gewoon bestaan.

Er was geen verkoopdwang. Er staat niet dat iedereen alles verkocht. Er staat wel: ‘...telkens als ... het nodig was, verkocht iemand iets’ (2:45). Daarom waren er geen armen in de gemeente van Jeruzalem! (vs. 34). Deuteronomium 15:4 wordt vervuld! ‘Geen arme zal bij u zijn.’ Een geweldig gemeenschapsleven van samen delen.

Terwijl er economische neergang was in Palestina, was er geen armoede binnen Christus’ kerk. Is dat altijd zo gebleven? Nee, zegt een nieuw bijbelcommentaar. Lucas schrijft juist over de gemeente van Jeruzalem in latere tijd (na de verwoesting van de tempel en de stad, na 70 na Christus) om aan latere christenen te vertellen hoe het was! Dat zou waar kunnen zijn.

In elk geval, als je het hele Nieuwe Testament bekijkt, is het beeld niet altijd zo mooi. In Handelingen 6:1 al lezen we over problemen bij de armenzorg! Dorkas moet veel aalmoezen geven (Hand. 9). En later moet Paulus collecten organiseren voor de arme gemeente in Jeruzalem (1 Kor. 16; 2 Kor. 8 en 9).

En toch...

Ja, en toch heeft de Heilige Geest Lucas dit laten opschrijven voor ons. Over kerk-zijn na Pinksteren. Over een gemeente waarin bezit echt gedeeld was. Wat een eenheid en samenbinding! De Geest van Christus kijkt naar ons, gemeenten van Christus, naar ons, gelovigen van na Pinksteren. Want zou ik niets kunnen leren van Handelingen 4 en Deuteronomium 24? Zou ik mij soms moeten *bekeren*? Moet ik af van bezittersgevoelens? Moet ik vanuit Christus naar bezit kijken? Wat is nu echt 'van mij'? Nee, niks eigenlijk. Jezus Christus is Heer! Eigenaar. Dus: dan kan ik toch ook geven. Dan verlies ik toch niets bij geven, in een collecte, in vrijwillige bijdragen voor Gods kerk en Gods koninkrijk? Nee, ik verlies als ik *niet* geef! Dat is het volgende verhaal. Handelingen 5:1-11. Maar eerst lezen we over Jozef, bijgenaamd Barnabas. Waarschijnlijk de reisgezel van Paulus en Lucas zelf. Een leviet: én hij heeft een stuk grond. Dat kon helemaal niet volgens het Oude Testament. Maar het materialisme was blijkbaar sterker dan de leer van God. Veel Joden uit de verstrooiing - net als Barnabas, uit Cyprus afkomstig - hadden een oudedagsvoorziening opgebouwd, een huis in Jeruzalem. Of een soort begrafenisverzekering, een akker. Stukje zekerheid. Wat doet Barnabas: hij verkoopt de akker en brengt het geld bij de apostelen. Zekerheid heb je bij Christus, niet in een akker, niet in bezit. Barnabas, gangmaker: we gaan elkaar dienen, samen delen. Maar dat echtpaar Ananias en Saffira dacht de Heilige Geest te kunnen bedriegen, ze hielden wat geld achter en logen tegen de apostelen. Het is wel een geladen plek, 'de voeten van de apostelen', vs. 35 en 37. De echtelieden vielen dood neer! De kerk is de heilige plek van de Heilige Geest. Elke zondagmiddag belijden we ons geloof (ook) in de Heilige Geest. Samen en persoonlijk. Maar weten we wat we doen? Geloof belijden kan niet vrijblijvend. Niemand moet uit sleur zeggen: 'Ik geloof in de Heilige Geest.' De Heilige Geest verdraagt niet de huichelarij van braaf belijden in de kerk en tegelijk los van de kerkgemeenschap leven. Hij verwacht dat je geeft om je plaatselijke gemeente. Dat kan lastig zijn! Maar als je geen samenbinding *wilt*, dan is je belijden een ketterij.

Leven uit de Geest van samenbinding

Onze situatie: klachten over weinig samenbinding in de gemeente, individualisme, jezelf ontplooiën, onverschilligheid tegenover de gemeente, vrijblijvendheid, verbrokkeling. Er is weinig binding aan elkaar in de plaatselijke gemeente. De plaatselijke gemeente zou veel gereformeerden niet eens interesseren. Wat is de remedie? Handelingen 4:33 kan helpen. Het is een merkwaardig vers. Het lijkt namelijk wat onlogisch tussen de verzen 32 en 34 in te staan. Maar het staat op zijn goede plaats. Hier vinden we het diepste motief voor het gemeenschapsleven van Jeruzalem. De apostelen gaven met grote kracht (Geestkracht) getuigenis van de opstanding van de Here Jezus. In zijn werk, in zijn offer, in zijn overwinning ligt het werk van de Geest, de Geest van samenbinding. Door Christus leer je dat geven geen verlies is. Door Christus kom je in het krachtenveld van de Geest. In het krachtenveld van samen leven uit de Geest van Christus.